

work on a bill that allows private companies to launch rockets only two weeks before its adoption [4].

The main thing is that private companies can now build missiles in Ukraine and launch space launches into orbit, and that at the same time the restriction on the creation of missile and space technology for dual and military purposes remains.

References

1. Наталуха Д. Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного регулювання космічної діяльності (реєстр. № 1071). URL: <http://space.com.ua/2019/09/30/u-verhovnij-radi-ukrayini-prohodit-obgovorennya-dopratsovanogo-zakonoproektu-pro-vnesennya-zmin-do-zakonodavstva-shhodo-derzhavnogo-regulyuvannya-kosmichnoyi-diyalnosti/> (Date of access: 13.09.2019).

2. Лозовий А. Поправки щодо Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного регулювання космічної діяльності». URL: https://ipress.ua/articles/poppravky_lozovogo_ukrainskomu_kosmosu_buty_v_kyiv_povertayutsya_rayrady_tyzhnevi_pidsumky_roboty_verh_301614.html (Date of access: 13.09.2019).

3. Ліцензування в сфері космічної діяльності. URL: <http://chas-z.com.ua/news/77247>

4. Кузнецов Е. Про зміни, які будуть відбуватися у зв'язку з новим законом. URL: <https://ua.112.ua/statji/pryvatnym-kompaniiam-dozvolyly-buduvaty-v-ukraini-rakety-shcho-tse-znachyt-510815.html>

УДК 347.42(043.2)

Головко А.О., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Некіт К.Г., к.ю.н., доцент

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕДІЙСНОСТІ ПРАВОЧИНУ

Ще з дореволюційних часів науковці досліджували питання недійсних правочинів. Перший значний внесок у дослідження недійсних правочинів внесла Н.В. Рабінович своєю працею «Недействительность сделок и ее последствия». У подальшому проблемами недійсних правочинів переймалися В.П. Шахматов «Составы противоправных сделок и обусловленные ими последствия», Ф.С. Хейфець «Недействительность сделок по советскому гражданскому праву» [2].

Незважаючи на широкий інтерес науковців до проблем недійсних правочинів, сьогодні ще виникає немало теоретичних та практичних питань щодо правових наслідків недійсності правочину.

Звернемось до Цивільного кодексу України. Стаття 215 встановлює, що підставою недійсності правочину є недодержання в момент здійснення правочину стороною: вимог цивільного законодавства й моральних принципів суспільства; вимог щодо необхідного обсягу цивільної дієздатності; вимог щодо вільного волевиявлення учасника правочину й відповідності його внутрішній волі. Недійсним через невідповідність закону може бути визнаний тільки правочин, який відбувся. Слід звернути увагу, що у випадках, коли сторони ще домовляються і не уклали письмового договору, а знаходяться на стадії переговорів, їхні дії не можна вважати правочинами. Будь-який правочин, якщо він не відповідає хоча б одній з вимог цивільного закону, визнається недійсним. Недійсним може бути весь правочин або його частина. При недійсності істотної умови правочину, тобто тих пунктів, що визначають його предмет, юридичну природу, мету і т.ін., увесь він повністю не має юридичної сили.

При недійсності неістотних умов правочину інші його частини, що не суперечать закону, дійсні. Відсутність правильного уявлення про те чи інше явище життя або природи прийнято називати помилкою. У цивільному праві щодо даного випадку під помилкою слід розуміти неправильне сприйняття стороною об'єкта правочину, предмета або інших істотних умов правочину, що вплинуло на їхнє волевиявлення, і є підстава вважати, що в іншому разі правочин не був би укладений. Тут мається на увазі не будь-яка помилка, а лише та, яка має істотне значення. Встановлювати істотність помилки має право суд. Відповідно до ст. 229 ЦК України суд встановлює правові наслідки правочину, який здійснено під впливом помилки. Якщо особа, яка здійснила правочин, помилилася щодо обставин, які мають істотне значення, такий правочин може бути визнаний судом недійсним.

Істотне значення має помилка щодо природи правочину, прав і обов'язків сторін, таких властивостей і якостей речі, які значно знижують її цінність або можливість використання за цільовим призначенням. Помилка щодо мотивів правочину не має істотного значення, крім випадків, встановлених законом. У разі визнання правочину недійсним особа, яка помилилася в результаті власного недбальства, зобов'язана відшкодувати іншій стороні завдані їй збитки [3].

Законом можуть бути встановлені особливі умови застосування правових наслідків недійсності правочинів або особливі правові наслідки окремих недійсних правочинів. Такі особливі умови застосування та особливі правові наслідки визначаються особливостями того чи іншого складу недійсного правочину. Наприклад, відповідно до ст. 228 ЦК у разі, якщо правочин, що порушує публічний порядок, було вчинено з метою, що завідомо суперечить інтересам держави і суспільства, то при наявності умислу у обох сторін – в разі виконання правочину обома сторонами – в дохід держави за рішенням суду стягується все одержане ними за угодою, а в разі виконання правочину однією стороною з іншої сторони за рішенням суду стягується в дохід держави все одержане нею і все належне – з неї першій стороні на відшкодування одержаного (недопущення реституції). За наявності умислу лише в однієї зі сторін все одержане нею за правочином повинно бути повернуто іншій стороні, а одержане останньою або належне їй на відшкодування виконаного за рішенням суду стягується в дохід держави (одностороння реституція). Якщо в законі немає вказівки на застосування до сторін особливих умов або правових наслідків недійсності вчинених правочинів, то застосовуються загальні правові наслідки, визначені ч. 1, 2 ст. 216 ЦК, а саме: двостороння реституція та відшкодування винною особою збитків та моральної шкоди потерпілій особі. За загальним правилом ст. 216 ЦК основним наслідком укладення правочину, що не відповідає вимогам закону (ст. 203 ЦК) і визнається недійсним, є двостороння реституція. Двостороння реституція полягає в тому, що кожна сторона недійсного правочину має повернути іншій стороні все, що вона одержала на виконання такого правочину. Якщо повернути в натурі отримане за правочином, що є недійсним, неможливо (наприклад, предметом правочину було користування майном, надання послуг тощо), то підлягає поверненню вартість того, що одержано. Тобто провадиться відшкодування одержаного за недійсним правочином у грошовій формі. Цивільний кодексом України встановлюється новий додатковий правовий наслідок – відшкодування збитків у подвійному розмірі та застосовується він до недобросовісної сторони у випадках визнання правочину недійсним внаслідок обману та насильства (ст. 230, 231 ЦК) [4, с. 96].

Отже, на основі викладеного вище можна визначити, що в разі недійсного правочину правовим наслідком є три види реституцій: одностороння – в попередній стан повертається потерпіла сторона, а інша сторона не має права вимагати повернення виконаного за правочином; двостороння – поновлення в попередньому положенні

обох сторін; недопущення реституції – настає в тих випадках, коли обидві сторони винуваті, тому обидві повинні нести невідгідні наслідки укладеного ними недійсного правочину.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>
2. Зайцев О.Л. Недійсність правочину: поняття, ознаки. URL: <file:///D:/my%20documents/Downloads/HyRfhcYq0Gvf4MTM9qvUfGjX8-6B7Xeg.pdf>.
3. Визнання недійсності правочинів. URL: <https://web.archive.org/web/20111126084143/http://achees.com.ua/useful-information/it-should-know/14-it-should-know/146-viznannya-nedyysnosty-pravochiniv.html>.
4. Цивільне право України. Академічний курс: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Я.М. Шевченко. Т. 1. Загальна частина. Київ: Концерн Видавничий дім «Ін Юре», 2003. 520 с.

УДК 347.4:347.255(043.2)

Гопкало І.І., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шуст Н.Б., д.с.н., професор

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ НАЙМУ (ОРЕНДИ)

Обраний напрям дослідження щодо проблемних питань практичної діяльності та законодавства з договорів найму (оренди) нерухомого майна на сьогодні у вітчизняній юридичній доктрині не одержав достатньої наукової оцінки та відповідних рекомендацій щодо його регулювання.

Враховуючи те, що правове вирішення договору найму (оренди) здійснюється багатьма нормативно-правовими актами проте у сфері його використання залишається місце певним недолікам. Розглянемо деякі з них.

Якщо проаналізувати такі підстави зміни договору найму житла, як збільшення або зменшення складу осіб, що постійно проживають разом із наймачем, можна помітити проблему реалізації цих положень на практиці і зробити висновок, що, оскільки у багатьох випадках зміни договору (вселення інших осіб у жиле приміщення, заміна наймача, наступництво після смерті наймача у договорі найму житла тощо) важливе значення має характер стосунків між